

zená nesplněním jenom tehdy nárok na náhradu škody utrpěné tím, že spoléhala na platnost a splnitelnost smlouvy, jestliže při ujednání smlouvy o nemožnosti splnění smlouvy nevěděla a vědět nemusila. Žalující strana musila při povinné pozornosti vědět, že její platební záznam jest nepřipustný, neboť podrobila se podle nákladního listu řádně vyhlášeným tarifním předpisům, a neznalost jejich jde na její vrub. Zavinila sama, že ujednala smlouvu nepřipustnou, a musí sama nésti škodu jí tím vzniklou.

Zdejšího rozhodnutí ze dne 30. října 1924, č. j. Rv I 1080/24, uveřejněného pod čís. 4317 sb. n. s., v němž bylo uznáno, že dráha, když přijala dodatečný příkaz odesílatelův, by vydala zboží proti zaplacení dobírky, jest povinna vyplatiti odesílateli dobírku, i když příkaz byl podle tarifu nepřipustný, nelze se pro souzený případ dovolávat. Podstatný rozdíl onoho a souzeného sporu spočívá v tom, že vybrání dobírky jest podle své přirozené povahy podstatnou částí nákladní smlouvy, takže nemožnost splnění by činila celou smlouvu neplatnou a dráha, odvolavši se na onu nemožnost, by byla povinna vrátiti zboží odevzdané ku přepravě odesílateli, dále, že v onom případě byl příkaz ku vybrání dobírky přijat nejen československou, nýbrž i maďarskou dráhou, maďarskou tím, že nabídla příjemci vydání zboží proti zaplacení dobírky, a přijala jeho placení. Teprv když odesílatel požadoval vydání dobírky, byla uplatněna nepřipustnost příkazu k jejímu vybrání. V souzeném případě byl dráhou prostě přehlédnut nepřipustný platební záznam odesílatelův a přeprava provedena podle vízických tarifních předpisů. Jistá obdoba byla by teprve, kdyby byl odesílatel celé dovozné zaplatil předem hotově, a neprávem zaplacená část nebyla dráhou včas vrácena, od žalující strany bylo však přijato dovozné jenom do pohraniční stanice, na další dovozné mu byl sice poskytnut úvěr, ale nebylo ho použito, nýbrž placení bylo uloženo příjemci.

Čís. 7350.

V tom, že bylo o žalobách, majících týž skutkový i právní základ, v nichž však vystupovali různí žalobci proti témuž žalovanému, rozhodnuto proti předpisu § 187, druhý odstavec, c. ř. s. jediným rozsudkem, není o sobě zmatečnosti. Pakli by tu pro vady rozsudku byla přece zmatečnost podle § 477 čís. 9 c. ř. s., bylo by zrušiti pouze rozsudek prvního soudu, nikoliv i předchozí řízení.

Žalobu navzájem nelze uplatniti námitkou při ústním líčení. Hlavní rozdíl mezi uplatněním vzájemné pohledávky k započtení a žalobou navzájem jest v tom, že započtení má účel ryze obranný a že na základě námitky nemůže býti žalobce nikdy odsouzen k plnění vzájemného nároku, nýbrž nejvýše jen může býti se svou žalobou zamítnut v důsledku započtení vzájemné pohledávky; naproti tomu žaloba navzájem má ráz útočný a žádá přímo odsouzení předního žalobce, ať jest osud přední žaloby jakýkoliv.

(Rozh. ze dne 22. září 1927, R II 255/27.)

Tři dědicové, jimž prý byla zůstavitelova pohledávka po jedné třetině odevzdána, podali na dlužníka tři samostatné žaloby znějící vždy na třetinu pozůstalostní pohledávky, které soud první stolice spojil ku společnému jednání. Za ústního jednání vznesl právní zástupce žalovaného žalobu navzájem o zaplacení pohledávky ve výši zažalované pohledávky. Procesní soud první stolice rozhodl o zažalované pohledávce společným rozsudkem, odsoudiv žalovaného k zaplacení pozůstalostní pohledávky po jedné třetině každému žalobci a k náhradě útrat, které vyměřil jednotně bez určení podílů. Žalobu navzájem zamítl. Odvolací soud zrušil napadený rozsudek i s předchozím řízením pro zmatečnost a uložil prvnímu soudu, by, vyčkaje pravomoci ve věci znovu jednal, zejména o námitce započtení a o spojených žalobách, řízení rozloučil a o každé ze žalob vynesl samostatný rozsudek a samostatně rozhodl o namítané vzájemné pohledávce. Důvody: Karel R. byl žalován třemi různými žalobci, každým o 1.166 Kč 66 h z téhož právního titulu. Nebylo tudíž lze podle § 187 c. ř. s. společným rozsudkem tyto tři právní rozepře rozhodnouti. Stalo-li se tak, jest řízení podle § 477 čís. 9 c. ř. s. zmatečným, protože znění rozsudku jest tak nedostatečné, že nelze bezpečně jeho přezkoumání provést. Vždyť ve sporu C 209/26 nejsou František V. a Anna V-ová vůbec stranou, žalovaný nemůže v tomto sporu býti odsouzen k placení osobám, které netvoří v tomto sporu stranu procesní, tím méně k placení útrat a žalovaný nemůže proti právě jmenovaným osobám, nejsou-li v tomto sporu stranami, vznášeti námitku započtení, tím méně žalobu, která formálně ani nepodána, kteréžto žaloby by byly musely býti podány tři, proti každému žalobci zvláště. Protože tudíž řízení i rozsudek prvního soudu jsou zmatečnými ve smyslu § 477 čís. 9 c. ř. s., bylo jak řízení tak i rozsudek zrušiti a věc prvnímu soudu k novému jednání a rozhodnutí přikázati.

Nejvyšší soud vyhověl rekursu potud, že napadené usnesení, pokud zrušovalo rozsudek i řízení prvního soudu o žalobních pohledávkách zrušil a uložil odvolacímu soudu, by nehledě k důvodu, jehož použil pro zrušení, o odvolání žalovaného po zákonu jednal; nevyhověl však rekursu, pokud napadené usnesení zrušilo rozsudek i řízení prvního soudu o žalobě navzájem, ale dodal, že se »žaloba navzájem« odmítá.

Důvody:

Odvolací soud zrušil pro zmatečnost podle § 477 čís. 9 c. ř. s. nejen rozsudek prvního soudu, nýbrž i řízení jemu předcházející a uložil prvnímu soudu, by po právní moci zrušujícího usnesení »ve věci znova jednal, zejména o námitce kompensace a o spojených žalobách, řízení rozloučil a o každé ze žalob vynesl samostatný rozsudek a samostatně rozhodl o namítané protipohledávce, a o útratách sporu v první stolici.« Toto usnesení nemůže v této všeobecnosti obstáti.

Tři dědicové, jimž byla tvrzená pohledávka zůstavitelova v sumě 3.500 Kč každému jednou třetinou odevzdána, podali na dlužníka tři sa-

mostatné žaloby znějící vždy na třetinu pozůstalostní pohledávky, které první soud spojil ke společnému jednání a po skončeném řízení společným rozsudkem rozhodl, odsoudiv žalovaného k zaplacení pozůstalostní pohledávky po jedné třetině každému žalobci a k náhradě útrat, které vyměřil jednotně bez určení podílů. Odvolací soud shledává zmatečnost podle § 477 čis. 9 c. ř. s. v tom, že první soud proti předpisu § 187 c. ř. s. rozhodl jediným rozsudkem a uvádí, že řízení jest podle § 477 čis. 9 c. ř. s. zmatečným, že v prvním sporu nejsou stranou ostatní dva žalobci a že žalovaný nemůže býti odsouzen ku placení osobám, které v tomto sporu nejsou procesní stranou a tím méně k zaplacení útrat. Pokud rekurs žalobců vytýká odvolacímu soudu, že nebyl oprávněn obírat se domnělou zmatečností, když tato v odvolání nebyla vytýkána, není v právu, protože k důvodům zmatečnosti — jsou-li tu — nutno hleděti z moci úřadu (§§ 471 čis. 7, 477 odstavec prvý a 519 čis. 2 c. ř. s.). Ale v tomto případě není zmatečnosti. Jest přisvědčiti odvolacímu soudu, že se první soud dopustil formální chyby, když proti předpisu § 187 druhý odstavec c. ř. s. rozhodl tři spory, ve kterých vystupovali tři různí žalobci proti témuž žalovanému, jediným rozsudkem. Tím však se nestal rozsudek, tím méně ovšem řízení jemu předcházející zmatečným, buď si podle § 477 čis. 9 c. ř. s., nebo podle jiného předpisu zákonného. Zmatečnost podle § 477 čis. 9 c. ř. s. jest tu jen tehdy, když rozsudek, t. j. rozsudkový nálezn sám sobě odporuje nebo když nejsou udány pro rozhodnutí žádné důvody, nebo když udané důvody jsou tak nedostatečné, že nelze rozhodnutí bezpečně přezkoumati. Takových vad zde není, neboť z obsahu rozsudku lze seznati, jakým způsobem první soudce ke svému rozhodnutí dospěl a z jakých úvah vycházel. Ale, i kdyby tu zmatečnost podle § 477 čis. 9 c. ř. s. byla, bylo by to důvodem jen pro zrušení rozsudku, nikoliv i řízení jemu předcházejícího, které smělo býti podle § 187 c. ř. s. o všech třech žalobách spojeno a o němž nelze tvrditi, že bylo bezúčelné, když všechny tři žaloby mají též skutkový i právní základ. Rozhodnutí jediným rozsudkem nemá v tomto případě jiného významu, než že první soud místo tří souhlasných rozsudků vyhotovil a doručil právním zástupcům stran — kteří jsou ve všech třech sporech tíž — jen rozsudek jeden. Ani odsouzení žalovaného k nerozdělené útratové částce nezakládá zmatečnosti podle § 477 čis. 9 c. ř. s., totiž nějakého rozporu v rozsudkovém nálezu, protože jde o dělitelnou sumu peněz, která již podle zásad vyslovených v §§ 888 a 889 obč. zák. a § 46 c. ř. s., náleží každému ze tří žalobců jednou třetinou, jako jim byla přisouzena v témže poměru pozůstalostní pohledávka. Spojením všech tří sporů ke společnému jednání a rozhodnutí v jediném rozsudku nebylo se ovšem dotknuto samostatnosti jednotlivých žalobních nároků, které jsou uplatňovány různými žalobci, třeba z téhož skutkového i právního důvodu. Bude tedy na odvolacím soudě, by nehledě k důvodu, pro který rozsudek i řízení prvního soudu zrušil, jednal o odvolání žalovaného, ovšem jen s hlediska žalobních pohledávek, jak bude dále vyloženo.

Pokud odvolací soud zrušil rozsudek prvního soudu i řízení jemu

předcházející v odstavci druhém (prvního rozsudku), jímž byla »žaloba navzájem« zamítnuta, stalo se tak právem, ale ovšem z jiných důvodů, než jsou uvedeny v napadeném usnesení. Právní zástupce žalovaného přednesl při prvním ústním jednání mimo jiné také toto: »Konečně vznáší žalovaný žalobu navzájem a sice, aby rozsudkem bylo uznáno právem, že žalobci jsou povinni rukou společnou a nerozdílnou zaplatiti žalovanému 3.500 Kč se 6% úroky od vznesení žaloby a mimo to zaplatiti útraty sporu, též rukou společnou a nerozdílnou a sice do 14 dnů pod exekucí.« V dalším odůvodňoval zástupce žalovaného tento svůj návrh, načež první soud i o této t. zv. žalobě navzájem jednal, důkazy prováděl a ve věci (ovšem zamítavě) rozhodl přes to, že zástupce žalobců navrhl, by byl žalovaný poukázán na samostatnou žalobu. Zástupce žalovaného ještě v odvolání si stěžuje, že první soud nevyhověl jeho žalobě navzájem a navrhuje, by rozsudek prvního soudu byl zrušen, po případě změněn v tom smyslu, že jsou žalobci povinni zaplatiti žalovanému 3.500 Kč s přísl. Takovým způsobem chce tedy žalovaný v témže sporu ze sebe učiniti žalobce a ze žalobců žalované, což ovšem podle zákona jest nepřipustno a způsobeno bylo jen neporozuměním předpisu civilního řádu soudního o žalobě navzájem. Každý žalovaný může se brániti proti žalobě — jakožto prostředku útočnému — mimo jiné také tím, že uplatní vzájemnou pohledávku k odpočtení (ke kompensaci), nebo tím, že učiní mezitímní návrh určovací, ovšem jen potud, pokud jsou tu zákonné předpoklady takových obran (§§ 188, 259, 391 a 411 c. ř. s.). Tyto obrany lze uplatniti ústním přednesem za řízení v první stolici a soud musí o nich v témže sporu podle zákona jednati a rozhodnouti. Ale žalovanému jest volno použiti také protiútoku ve formě žaloby navzájem. Tato žaloba není »námitkou«, kterou by bylo lze uplatniti ústním přednesem za řízení v první stolici — jak to učinil zástupce žalovaného — nýbrž jest zcela samostatnou žalobou, třeba byla vyvolána dřívější žalobou odpůrcovou a třeba vykazovala po stránce formální i obsahové některé zvláštnosti (§§ 96 j. n. a 233 c. ř. s.). Vždy jest nutno, aby žaloba navzájem byla podána buď přípravným spisem (§ 226 c. ř. s.), nebo v řízení před okresními soudy do protokolu (§ 434 c. ř. s.), aby byla odpůrci doručena neb aby nastal případ § 439 c. ř. s., kdy se obě strany k soudu dostaví, by zahájily právní rozepři a o ní jednaly. Také žaloba navzájem musí býti zapsána do rejstříku pro věci sporné jako samostatná žaloba (§ 226 druhý odstavec jed. ř.). Teprve za těchto podmínek může býti o žalobě navzájem jednáno a rozhodnuto, ať již samostatně nebo ve spojení se žalobou přední (§§ 187, 391 a 411 c. ř. s.) Hlavní rozdíl mezi uplatněním vzájemné pohledávky započtením a žalobou navzájem jest v tom, že započtení má účel čistě obranný (proto mluví zákon v § 391 třetí odstavec c. ř. s. o uplatnění vzájemné pohledávky »obranou«), že žalovaný touto obranou nemůže chtíti nic jiného, než odraziti útok žalobcův a že při této obraně nemůže žalobce nikdy býti odsouzen k plnění vzájemného nároku, nýbrž nejvýše jen může býti se svou žalobou v důsledku započtení vzájemné pohledávky zamítnut; kdežto žaloba navzájem má ráz útočný, a žádá přímo

odsouzení předního žalobce, ať jest osud žaloby přední jakýkoliv. Když tedy v souzeném případě žalovaný jen námitkou při ústním jednání pod titulem žaloby navzájem žádal v první i ve druhé stolici odsouzení žalobcovo, předsevzal procesní úkon podle zákona nepřípustný, o němž nemělo býti jednáno a rozhodováno, a jenž naopak měl býti jako nehojící se k dalšímu jednání odmítnut. Z těchto důvodů může sice obstáti rozhodnutí odvolacího soudu, pokud jím rozsudek o t. zv. žalobě navzájem a řízení jemu předcházející byly zrušeny, ale nemůže obstáti, pokud bylo nařízeno, aby první soud jednal »o námitce kompensace« a »samostatně rozhodl o vznesené protipohledávce«, protože žalovaný započtení neuplatnil a protože řádná žaloba navzájem podána nebyla. K tomu poukazuje i rekurs žalobcův, třebaže jinak, žádaje zrušení odvolacího usnesení, neprávem dále žádá, by dovolací soud rozsudek prvního soudu potvrdil, tedy s přeskočením jedné stolice na místě odvolacího soudu o odvolání rozhodl. Za tohoto stavu věci jsou předmětem tohoto sporu jen žalobní pohledávky a jen s hlediska žalobních pohledávek bude rozhodovati o odvolání žalovaného.

Čís. 7351.

Nárok na zajištění věna nelze uplatňovati v nesporném řízení.

(Rozh. ze dne 29. září 1927, R I 738/27.)

Soud první stolice zamítl v nesporném řízení návrh na zajištění věna. Rekursní soud zrušil napadené usnesení i s předchozím řízením pro zmatečnost a poukázal navrhovatele na pořad práva. Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Podle § 1 cís. pat. ze dne 9. srpna 1854, čís. 208 ř. zák. projednává soud v nesporných soudních věcech jen potud z úřední povinnosti nebo na žádost stran, pokud to nařizují zákony. Vyřízení nároku na zajištění věna není však ani § 1245 obč. zák. ani jiným zákonem odkázáno na pořad práva nesporného, pročez napadené usnesení hoví zákonu a věci. Rekurenti neprávem poukazují k tomu, že zřízení věna děje se cestou nespornou a že proto ani žádost o zajištění věna nelze odkázati na cestu spornou; přezírají, že § 1221 obč. zák. předpisuje, že, dovolávají-li se rodiče nebo dědové a báby své nemohoucnosti, zříditi slušné věno, má soud na žádost snoubenců vyšetřiti okolnosti a určití pak přiměřené věno, nebo rodiče, pokud se týče dědy a báby od toho osvoboditi, čímž zřejmě jest poukázáno na cestu nespornou, kdežto, pokud jde o zajištění věna ve smyslu § 1245 obč. zák., ani tento ani jiný zákon projednání této věci v nesporné cestě nenařizuje.